

№4 М.Әуезов атындағы жалпы орта білім беретін мектеп

Тогызқұмалақ үйірме жоспары

Дайындаған: Қ.Т.Жасмағамбетов

2023 – 2024 о/ж.

Түсінік хат

Бұл бағдарлама бойынша дене тәрбиесінен оқушыларға денсаулықтарын шынықтыру мен салауатты өмір салтын сақтауға тәрбиелейді.

Үйірме - бұл сыныптан тыс жұмыстың ең белсенді әрі тиімді формаларының бірі, мұндағы тарау-тақырыптар кеңейіп, тереңдей оқытылады.

Онда оқушылардың тоғызқұмалақ ойыны туралы теориялық білімдерін практикамен ұштастыра отырып, тереңірек таныстыру, ойын барысында аса ептілікке, ұқыптылыққа, ұжымшылдыққа тәрбиелей отырып, барлық уақытта да төзімділік қабілетін дамытуға көңіл бөлінеді.

Тоғызқұмалақ – қазақта кең тараған, өте қызықты, ойлы ойын. Қаратау қазбаларының арасынан табылған тас «қазан» осы тоғызқұмалақты еске салады. Бұл ойын Қызығызстанда, Монғолияда, қарақалпақстанда, Өзбекстан казактарның арасында, алыс шетел казакстанның арасында катты дамыған.

Бұл бас шынықтыратын ойынды біздің ұлттық «шахматымыз» десе болғандай. 162 таспен ойналатын осы бір ойлы ойынның жоғалып кетпеуіне кезінде академик-жазушы Мұхтар Әуезов, халық артисі Қалибек Қуанышбаев, техника ғылымының кандидаты М. Ибраев пен шахматшы Е.Браундардың сіңірген еңбектері өте зор.

Тоғызқұмалақтан алғашқы республикалық жарыс 1948 жылы өткізіліп, жарысқа халық ойынының шеберлері Абайдың немересі Ысқақов (Семей), Андамас Жөкеев (Қарағанды), Оспан Қаржауов (Семей), Шорман Өтегенов (Жамбыл) сияқты тоғызқұмалақшылар қатысты.

Республиканың тұңғыш чемпионы Ш.Өтегенов болды. 1948-1960 жылдар аралығында Қазақстан аймағында көптеген біріншіліктер өтті. Осы кезендерде қатарынан алты жыл бойы Жамбыл облысының өкілі Рахымбай Ахмамбетов бірінші орынды жеңіп алып отырды. Кейін көп жылдар бойы бірінші орынды В. Поляков пен Қасымов алма кезек жеңіп алып отырды.

Халқымыздың кемеңгер ақыны Абай кезінде тоғызқұмалақтың аса шебер ойыншысы болған.

Үйірменің мақсаты:

- а) Оқушылардың денсаулығын нығайту;
- ә) Дене шынықтыру мәдениетін қалыптастыру;
- б) Өзін –өзі тәрбиелеу мен өзін-өзі жетілдіру себептерін белсенді ету.
- в) Тоғызқұмалақ ойыны арқылы төзімділікке үйрету, ой-өрісін дамыту.

Оқыту міндеттері:

Білім беру:

- Тоғызқұмалақтың шығу тарихымен таныстыру;
- Ойын ережелерін үйрету;
- Оқушыларға тоғызқұмалақ ойыны туралы теориялық білім беру, сайыстар өткізу ережелерімен таныстыру.

Жетілдіру:

- Тұлғаның логикалық ойлауын, есте сақтауын, орнықтылығын жаңа басқа да жағымды қасиеттерін жетілдіру;
- Төзімділігін, өз-өзіне және қарсыласына сынмен қарауын;
- Логикалық ойлау әлемі мен бейнелеп ойлаудың сұлулығын бойлатып, қоршаған орта туралы елесін кеңейту;

Тәрбиелік:

- Айналасына ұқыптылықпен қарау, жеке қасиеттерін жетілдіруге ұмтылдыру;
- Өзін тәртіпке салуға тәрбиелеу;
- Еріктілік қасиеттерін жетілдіруге және өзін өзі бағалай білуге.

Бұл бағдарламаны игеру барысында оқушылардың пәнді игеруімен қатар ұжымда жұмыстана білуі қалыптасады.

Бекітемін: _____ Мектеп директоры: С.Е.Қабдрахманова

«Тоғызқұмалақ» үйірме сабағының күнтізбелік жоспары

№	Тақырыптары	Сағ. саны	Күні	уақыты
1	Тоғызқұмалақ ойынының тарихы	1	07.09	15 ⁵⁰ 16 ³⁵
2	Тоғызқұмалақ ойынының ережелері	1	14.09	15 ⁵⁰ 16 ³⁵
3	Ойынның басына жоспар құру	1	21.09	15 ⁵⁰ 16 ³⁵
4	Отаулар ойынды әрбір отаудан бастаудың ерекшелігі	1	28.09	15 ⁵⁰ 16 ³⁵
5	Жүрісті есептеу жоспары	1	05.10	15 ⁵⁰ 16 ³⁵
6	Квалификациялық жарыс	1	12.10	15 ⁵⁰ 16 ³⁵
7	Негізгі тактикалық әдістер	1	19.10	15 ⁵⁰ 16 ³⁵
8	Байланыс	1	26.10	15 ⁵⁰ 16 ³⁵
9	Қос соккы	1	09.11	15 ⁵⁰ 16 ³⁵
10	Тұздық алу және оны тиімді пайдалану	1	16.11	15 ⁵⁰ 16 ³⁵
11	Ойнау әдістері	1	23.11	15 ⁵⁰ 16 ³⁵
12	Бірінші, екінші отаулардан тұздық алу	1	30.11	15 ⁵⁰ 16 ³⁵
13	Үшінші, төртінші отаулардан тұздық алу	1	07.12	15 ⁵⁰ 16 ³⁵
14	Бесінші, алтыншы отаулардан тұздық алу	1	14.12	15 ⁵⁰ 16 ³⁵
15	Квалификациялық жарыс	1	21.12	15 ⁵⁰ 16 ³⁵
16	Жетінші, сегізінші отаулардан тұздық алу	1	28.12	15 ⁵⁰ 16 ³⁵
17	Партия талдау	1	11.01	15 ⁵⁰ 16 ³⁵
18	Тұздық алғаннан кейінгі ойын ережелері	1	18.01	15 ⁵⁰ 16 ³⁵
19	Комбинация және оның идеялары	1	25.01	15 ⁵⁰ 16 ³⁵
20	Ойын ортасын дұрыс ойнау	1	01.02	15 ⁵⁰ 16 ³⁵
21	Квалификациялық жарыс	1	08.02	15 ⁵⁰ 16 ³⁵
22	Позиция артықшылығын калыптастыру және оны сақтау	1	15.02	15 ⁵⁰ 16 ³⁵

23	Күшті тоғызқұмалақшылардың партиясын талдау	1	22.02	15 ⁵⁰ 16 ³⁵
24	Этподтерді шешу	1	29.02	15 ⁵⁰ 16 ³⁵
25	Позицияға баға беру	1	<u>07.03</u>	15 ⁵⁰ 16 ³⁵
26	Позиция түрлері	1	14.03	15 ⁵⁰ 16 ³⁵
27	Партия түрлері	1	04.04	15 ⁵⁰ 16 ³⁵
28	Отаулардағы құмалақтарды топтастыру	1	11..04	15 ⁵⁰ 16 ³⁵
29	Шабуылға шығу	1	18.04	15 ⁵⁰ 16 ³⁵
30	Позициядағы жағдайды жақсарту	1	25.04	15 ⁵⁰ 16 ³⁵
31	Этподтерді шешу	1	02.05	15 ⁵⁰ 16 ³⁵
32	Партия түрлері	1	<u>09.05</u>	15 ⁵⁰ 16 ³⁵
33	Қарсыластың жүрісін шектеу	1	16.05	15 ⁵⁰ 16 ³⁵
34	Күрделі комбинациялық жүрістер	1	23.05	15 ⁵⁰ 16 ³⁵

28.08.2023 ж. №1 әдістемелік кенесте талқыланып, 31.08.2023 ж №1 педагогикалық кенесте бекітілді.

Тоғызқұмалақ үйірмесіне қатысатын оқушылардың тізімі

2023-2024 оу жылы

Жетекшісі Жасмағамбетов Қ.Т.

№	Оқушының аты-жөні	Туған күні, айы, күні	жынысы	Сыныбы
1	Айсағали Наурыз	14.03.08ж	Ұл	10сынып
2	Темірғали Дидар	15.07.08ж	Ұл	10сынып
3	Бекмағұл Айназ	10.04.08ж	Қыз	10сынып
4	Қайырбекқызы Шарапат	18.09.06ж	Қыз	11сынып
5	Сырлыбайқызы Ардак	15.09.06ж	Қыз	11сынып
6	Мәшен Альбина	15.01.07ж	Қыз	11сынып
7	Өтесін Әнелъ	30.01.07ж	Қыз	11сынып
8	Жаймұқан Қуандық	20.03.09ж	Ұл	9сынып
9	Шияп Бекжан	06.12.06ж	Ұл	11сынып
10	Жүсіп Раушан	26.08.08ж	Қыз	10сынып
11	Төлеп Раушан	23.04.08ж	Қыз	10сынып
12	Сағидолла Ербұлан	23.06.08ж	Ұл	9сынып
13	Айболатқызы Нұрайна	24.04.10ж	Қыз	8сынып
14	Алатау Жәнібек	16.05.10ж	Ұл	8сынып
15	Бекмағұл Айтөре	19.02.10ж	Ұл	8сынып
16	Нұрхатқызы Гүлназ	12.11.09ж	Қыз	8сынып
17	Амангелді Айдана	25.09.09ж	Қыз	8сынып
18	Назарқызы Диляра	09.09.09ж	Қыз	8сынып
19	Аманова Ғаини	12.08.10ж	Қыз	8сынып
20	Елемес Көркемай	29.11.09ж	қыз	8сынып